

DEL 1

BEGRAVNINGSLAGEN

Genom detta dokument vill Övertorneå församling lämna upplysningar om hur vi normalt arbetar i samband med dödsfall. Övertorneå församling omfattas av kyrkogårdarna i Övertorneå, Hietaniemi, Svanstein samt Skogskyrkogården i Haapakylä. På samtliga kyrkogårdar finns möjlighet till kist- och urnbegravning. På kyrkogårdarna i Hietaniemi och Skogskyrkogården i Haapakylä finns även ett gemensamt område för nedgrävning eller utströende av kremeringsaska s.k. minneslund. Inga uppgifter om den gravsatte förekommer i anslutning till minneslunden. Vissa små avvikelser i detta reglemente kan förekomma. För frågor kontakta församlingsexpeditionen i Övertorneå.

Inledning

Begreppet begravningsverksamhet används som en sammanfattande benämning på de uppgifter som samhället ska svara för i samband med en begravning. Ansvaret för begravningsverksamheten är en viktig samhällsuppgift som givits till Svenska kyrkans församlingar. Begravningsverksamhetens innehåll och utformning regleras i Begravningslagen (1990:1 144).

Begravningshuvudmannens uppgift är att svara för begravningsverksamheten inom ett visst geografiskt område. Övertorneå församling är huvudman för begravningsverksamheten inom det avgränsade område som tillhör och benämns som Övertorneå församling. Församlingsgränserna överensstämmer med Övertorneå kommuns gränser.

Huvudmannens uppgift är att svara och svara för all begravningsverksamhet inom förvaltningsområdet. Dock finns en överenskommelse om begravning av muslimer med Nederkalix församling. Uppgiften innefattar även viss myndighetsutövning där förvaltningslagens bestämmelser tillämpas. Huvudmannen fastställer storleken på begravningsavgiften vilken gäller för samtliga innevånare folkbokförda inom förvaltningsområdet. Avgiftens storlek ska grundas på en särredovisning av begravningsverksamhetens intäkter och kostnader. I förarbetet till Begravningslagen fastslår regeringen ”att det bör vara en uppgift för huvudmännen att själva utforma en särredovisning av begravningsverksamhetens intäkter och kostnader som ger ett rättvisande underlag för fastställande av begravningsavgiften.”

Särredovisningens syfte är att säkerställa att personer som inte är medlemmar i Svenska kyrkan inte heller bidrar till den religiösa verksamheten. Samtidigt har det också en motstående uppgift – att inte Svenska kyrkans medlemmar med religiösa medel bidrar till begravningsverksamheten.

Förutsättningen för att Svenska kyrkan skulle ges uppdraget att vara huvudman för begravningsverksamheten var att de icke kyrkotillhörigas intressen tillvaratas och bevakas av ett oberoende begravningsombud. För kontroll av icke kyrkotillhörigas intressen inom förvaltningsområdet Övertorneå församling, vad avser begravningsfrågor, har Länsstyrelsen i Norrbottens län utsett Mats Persson som deras ombud.

Genom att begravningsverksamheten är en myndighetsuppgift kontrolleras verksamheten även av Riksrevisionen.

Organisation och delegation

Det högsta beslutande organet i församlingen är Kyrkofullmäktige.

I Kyrkofullmäktige behandlas ärenden av central karaktär såsom investeringar, fastställande av budget och bokslut, fastställande av avgifter och policys.

Församlingsverksamheten leds av kyrkorådet där även begravningsfrågor och begravningsärenden ingår. Kyrkorådets ansvar är att anställda har kompetens och erforderliga kunskaper för sitt arbete samt hur detta skall skötas.

Den dagliga verksamheten inom församlingen, där kyrkogårdsverksamheten är en del, leds av kyrkoherden som ansvarar för att alla har erforderliga kunskaper om sitt arbete. 1:e kyrko- och kyrkogårdsvaktmästaren svarar för att den dagliga fysiska verksamheten inom huvudmannens ansvarsområde sköts enligt de regler och anvisningar som utfärdas av arbetsgivare och arbetsledare. Slutligen svarar den enskilde arbetstagaren för att han eller hon följer givna regler och anvisningar i utförandet av sitt arbete.

Uppgifter och verksamheter som delegerats till kyrkoherden respektive 1:e kyrko- och kyrkogårdsvaktmästaren framgår av *Delegationsordning för Övertorneå församling*.

Etiska regler och riktlinjer samt risker vid gravgrävning

Generella regler om ordning och etik på begravningsplatserna finns i begravningslagens andra kapitel där det i 12 § anges ”En begravningsplats skall hållas i ordnat och värdigt skick och den helgd som tillkommer de dödas vilorum skall alltid iaktas.”

Därtill anges i 13 § ”En grav får öppnas bara genom innehavarens av begravningsplatsens försorg. Graven får inte öppnas på ett sådant sätt att stoft eller aska skadas” och i 16 kapitlet 10 § brottsbalken fastslås. ”Den som obehörigen flyttar, skadar eller skymfligen behandlar lik eller avlidens aska, öppnar grav eller eljest gör skada eller ofog på kista, urna, grav eller annat i de dödas vilorum eller på gravvård, döms för brott mot griftefrid till böter eller fängelse i högst två år.”

I Övertorneå församling är det etiska hänsynstagandet styrande vid gravgrävningar.

Vi tillämpar följande arbetsmetoder:

- 1 Gravgrävning och gravsättning utförs alltid på ett värdigt och säkert sätt – vilket innebär att personalen iakttar alla de etiska regler och riktlinjer som kännetecknas av god sed.
- 2 Anhöriga skall om de så önskar kunna närvara vid återfyllning av grav.
- 3 Eventuella ben- och kistrestorer hanteras pietetsfullt och nedgrävs på större djup för att bereda plats för aktuell kistgravsättning.
- 4 Eventuellt tidigare gravsatta urnor som påträffas hanteras pietetsfullt i avvaktan på återförande och återfyllning av grav.
- 5 Vid återfyllning av grav höljes först kistan försiktigt så att den inte skadas vid åtföljande arbetsmoment. Tunga lerjordar och stenbundna massor undviks närmast kistan och i översta skiktet eller i gravkullen. Dessa moment beskrivs närmare för var och en av de respektive kyrkogårdar som begrävningar genomförs i.

- 6 Vid högt grundvattenstånd övervägs att temporärt eller permanent införa stopp för kistgravöppning och gravsättning – vilket sker regelmässigt under snösmältningen under våren samt även under andra årstider när liknande problem uppstår.

Arbetsgivaren är skyldig att tillse att arbeten kring gravgrävning kan ske på ett säkert sätt. Arbetsgivaren är dessutom skyldig att tillse att arbetstagaren har den utbildning och erfarenhet som krävs för att kunna genomföra arbetet på ett säkert sätt. Bl.a. så ska:

- 1 Gravgrävningsarbetet planeras så att risk för ras förebyggs
- 2 Underlaget som belastas ska ha tillräcklig bärighet
- 3 Rasskydd ska alltid användas för att förebygga ras
- 4 Minderåriga får inte gräva eller återfylla gravar
- 5 Man får inte gräva eller återfylla grav ensam s.k. ensamarbete
- 6 Skyddshjälm och skyddsskor ska användas om det inte anses uppenbart onödigt.

I Övertorneå och Haapakylä kyrkogårdar anlitas entreprenör för gravgrävning och arbetet utförs tillsammans med kyrkogårdens personal.

Huvudmannens skyldigheter

Huvudmannen skall enligt lag tillhandahålla dödsboet följande:

- gravplats eller motsvarande under en tid av 25 år
- gravsättning inklusive gravöppning, återfyllning och iordningsställande av öppnad grav
- transporter inom huvudmannens område
- kremering
- lokal för förvaring och visning av stoft
- lokal för begravningsceremoni utan religiösa symboler.

Begäran om flyttning av stoft är egentligen inte möjlig. En gravsättning är definitiv. Ett stoft eller en aska som har gravsatts på begravningsplats får inte flyttas för att gravsättas på annan plats (Begravningslagen 1990:1144, 6 kap). Undantag kan medges endast om misstag begåtts vid gravsättningen. Denna restriktiva regel gäller för att värna gravfriden.

Djur begravs inte på kyrkogården.

I begravningslagens 2 kap 3 § anges för vilka det föreligger skyldighet att tillhandahålla gravplats:

”På en allmän begravningsplats skall gravplats beredas dem som vid dödsfallet var folkbokförda inom församlingen eller kommunen”

- Begravningslagen är skriven utifrån att det är stoft eller aska efter en person som avlidit eller är dödfödd som skall gravsättas.

Gravrätter och gravanordningar

I begravningslagens 7 kapitel 9 § beskrivs regler för gravrätter bl.a. förnyelse av upplåtelse: När upplåtelse tiden för gravrätten går ut, har gravrättsinnehavaren rätt till en ny upplåtelse om:

- gravplatsen är välvårdad
- upplåtelsen inte medför något synnerligt men för begravningsplatsens ändamålsenliga ordnande och skötsel
- gravrättsinnehavaren dessförinnan har anmält att han vill få upplåtelsen förnyad (10 §) ”I god tid innan upplåtelse tiden går ut skall upplåtaren underrätta gravrättsinnehavaren om förutsättningarna för en ny upplåtelse”.

I Övertorneå församling sker förlängning av upplåtelse tid automatiskt med 25 år när gravsättning sker. Förnyelse av gravrätt erbjuds gravrättsinnehavaren till en administrativ kostnad om 750 kr och 15 år.

Följande regler gäller för gravanordningens utseende:

”Gravvårdens utseende bör inte avvika från intilliggande gravar med en största storlek med 80 cm höjd och 80 cm bredd. I övrigt hänvisas till begravningslagen. Innan gravanordning uppsätts skall den godkännas av kyrkogårdspersonal.”

Inskription (text) på gravsten skall kännetecknas av ”God gravkultur” vilket innebär för Övertorneå församlings kyrkogårdar att inskriptionen inte får väcka anstöt eller på annat sätt bryta mot begravningslagens intentioner.

7 kap talar om vilka bestämmelser som gäller vad avser upplåtelse av gravrätter. När upplåtelse tiden gått ut och ingen ny gravrättsinnehavare (19 §) finns ”skall gravrätten anses återlämnad till upplåtaren”. I 20 § anges att när en gravrätt är återlämnad till huvudmannen ”är upplåtaren skyldig att behålla gravplatsen under minst 25 år från gravsättning till förmån för den som gravsatts där.”

Gravanordning behöver bara behållas om kostnaden för skötseln av gravplatsen betalas. Lag 1999:306.

Gravanordningar skall hållas i vårdat skick. Huvudmannen får förklara gravrätten förverkad, om gravplatsen är uppenbart vanvårdad och gravrättsinnehavaren inte avhjälper vanvården inom ett år efter att han har delgetts föreläggande om att sätta gravplatsen i stånd. I 36 § anges när och på vilket sätt huvudmannen skall åtgärda en återlämnad gravanordning. ”Det som gravrättsinnehavaren inte har fört bort inom sex månader efter gravrättens upphörande tillfaller upplåtaren.” Gravanordningar som tillfallit huvudmannen enligt ovanstående paragraf avlägsnas av huvudmannen på så sätt att stenar och övriga fasta anordningar bortmonteras och uppsätts synliga i väntan på hämtning av Polgravvyr i Korpilombolo som obesörjer omhändertagande och destruktion av återlämnade gravanordningar.

Medling

Kan de efterlevande inte enas om den avlidne ska kremeras eller jordbegravas eller om de inte kan enas om var gravsättningen ska ske har de möjlighet att begära hjälp i form av medling.

(5 kap 3 §).

Det är huvudmannen på den ort som den avlidne var folkbokförd vid dödstillfället som ansvarar för uppgiften att medla. Om parterna enas, skall huvudmannen fastställa deras överenskommelse. Om enighet inte uppnås, skall huvudmannen i stället med yttrande hänskjuta tvisten till länsstyrelsen. Lag (1999:306).

Maximalt får en avliden förvaras i likbod i två månader, därefter kan särskild avgift tas ut av dödsboet. Kyrkofullmäktige beslutar om avgiftens storlek.

I medlingsgruppen ingår: Kyrkorådets ordförande, en ledamot, Kyrkoherde och 1:e kyrkvaktmästare.

DEL 2

BEGRAVNINGSPASTORAL

Inledning / Pastoralteologisk grund

Den pastoralteologiska grunden för Svenska kyrkans begravningsverksamhet beskrivs i kapitel 24, Inledningen, Kyrkoordningen.

”I begravningsgudstjänsten tar församlingen och de sörjande avsked och överlämnar den som dött åt Guds barmhärtighet. Kyrkan tror och bekänner att Jesus Kristus genom sin död har burit människans död och genom sin uppståndelse segrat över döden och öppnat vägen till det eviga livet.

Vid begravningen kommer såväl sorgen och dödens allvar som hoppet och uppståndelsens ljus till uttryck. Den blir samtidigt en påminnelse för de närvarande att själva besinna sig inför livets frågor och dödens allvar.

Den dubbelhet av död och liv, mörker och ljus som finns i varje människas liv och i korsets evangelium sätter således sin prägel på begravningen, men sorgen och döden får en ny och annorlunda karaktär, när den bärs upp av uppståndelsens och himmelska lovsångens ton”.

Dessutom kan tilläggas att begravningsverksamheten är en av de mötesplatser där Övertorneå församling möter många av sina kyrkotillhöriga. Begravningsverksamheten är en viktig del av församlingens uppdrag att förkunna hopp och möta människor i sorg.

Denna pastoralteologiska grund genomsyrar församlingens själavård, gudstjänster och nedanstående rutiner.

Begravningspastoral

Allt som sker i begravningsverksamheten ska ske med värdighet. Gud, som gett oss livet ger oss också hoppet om ett liv efter döden. Den människosyn kyrkan vill förmedla innebär att en avlidnes kropp ska behandlas på ett värdigt sätt. Medarbetare i Övertorneå församling ska i alla begravningsuppgifter visa den avlidne samma omsorg och etiska förhållningssätt som om anhöriga var närvarande när arbetsuppgifter utförs.

Enligt Svenska kyrkans synsätt sträcker sig begravningen från dödsbädden till avskedet vid graven och igenslutningen av graven samt vid alla arbetsmoment på kyrkogården. Övertorneå församling vill i sitt arbete möta människor med omsorg, respekt, kärlek och tålmod. Begravningspastoralen är en hjälp för att tydliggöra såväl helheten som de enskilda arbetsuppgifterna i samband med begravningen.

Kyrkoherden har det övergripande ansvaret för att begravningsverksamheten sköts i enlighet med denna *Handbok för begravningsverksamheten*. I Övertorneå församling finns en långtgående delegation av arbetsledningsansvar, men varje medarbetare, tillfälliga sommarjobbare, eller andra uppdragstagare måste också för sin del ta ansvar för sina uppgifter för att handboken också ska gälla i enskildheter av arbetsuppgifter.

Begravningspastoralen är en lokal överenskommelse om hur anställda och förtroendevalda i Övertorneå församling arbetar med begravningsfrågorna. Handboken är ett arbetsledningsinstrument för kyrkoherden och församlingens medarbetare.

Handboken som omfattas av dokumenten *Begravningslagen* samt *Begravningspastoral* omfattar tiden från dödsbädden till uppföljningen efter begravningsgudstjänsten är ett sätt för Övertorneå församling att kvalitetssäkra begravningsverksamheten.

När någon har dött?

Ha inte för bråttom att ta kontakt med en begravningsbyrå. Det gör inget om det dröjer ett par dagar. Det kan vara skönt att tillsammans med de närmaste få fundera på hur man vill ha allt runtomkring begravningen. Det finns en princip som kan vara bra att känna till: Allt vad ni skulle vilja och kunna göra själva inför och vid begravningen får ni lov att göra. Det kan handla om att bära och transportera kistan, dekorera kistan, ordna med svepning, tillverka kista, sänka kista eller urna i graven. Däremot tillåter vi inte att sorgehuset eller motsvarande återfyller eller gräver igen graven efter att kista har nedsänkts i jorden. Däremot får sorgehuset och de närvarande begravningsgästerna närvara under hela tiden som graven återfylls av kyrkogårdspersonal under iakttagande av säkerhetsföreskrifter. Det ni eller någon i er närhet inte kan eller själva vill göra får ni köpa som en tjänst av begravningsbyrån om det inte är kostnadsfritt och ingår i begravningsavgiften.

Tillgänglighet

Den normala rutinen vid ett dödsfall är att de anhöriga kontaktar en begravningsbyrå som hjälper till med praktiska göromål. Här i Övertorneå finns Lampinens begravningsbyrå.

Begravningsbyrån kontaktar sedan församlingen om tid och plats för begravningen. Givetvis kan man själv boka begravning och då besöker man personligen församlingsexpeditionen eller ringer på telefon: 0927- 798 80.

Under annan tid än kontorstid eller i särskilda fall kan präst eller diakon i församlingen kontaktas. Prästen bokar ingen begravningstid utan hänvisar till närmast kommande kontorstid vid församlingsexpeditionen för bokning av begravning och samordning med begravningsbyrå. Om det bedöms som nödvändigt kontaktar prästen församlingsexpeditionen för bokning av begravningsgudstjänst m.m.

När prästen fått kännedom om dödsfallet tas en första kontakt med sorgehuset. Präst som tilldelas begravningen skall skyndsamt och senast inom 24 timmar meddela dödsboet att han/hon kommer att ansvara för gudstjänsten samt ge erforderliga kontaktuppgifter.

Önskemål om psalmer och musik tas inte upp med begravningsbyrån utan med präst och kyrkomusiker som fått ansvaret för begravningen. Ett viktigt led i sorgearbetet är att se den döde antingen i direkt anslutning till dödsfallet eller vid en bisättning/visning någon dag före begravningen eller i samband med att stoftet anländer till den kyrka där begravningen ska äga rum. Om så önskas är prästen med.

Samtliga kyrkor där begravningsgudstjänst genomförs skall vara tillgängliga för sorgehus och deltagare i begravningsgudstjänst 60 minuter före utsatt gudstjänsttid.

Själaringning och tacksägelse

Själaringning och tacksägelse genomförs i församlingskyrkan, tidpunkt bestäms tillsammans med sorgehuset. Om sorgehuset begär det kan själaringning och tacksägelse även göras i annan kyrka i församlingen. Vid tacksägelse läses namnet upp på den medlem av församlingen som har dött, en bön bes och klockorna ringer en stund för att hedra den dödes minne. Själaringning och

tacksägelse görs inte för icke kyrkotillhöriga. I samband med tacksägelse tänds ett ljus för den avlidne i ljusgloben i respektive kyrka.

Särskild själaräringning genomförs dagen efter att dödsanmälan inkommit till församlingsexpeditionen kl: 10.00 under vardagar efter överenskommelse med sorgehuset. Kyrkklockorna ringer under 5 min. När dödsfall ägt rum under helger genomförs dessa ringningar första vardagen efter dödsfallet.

Platser för begravningsverksamhet.

Övertorneå församling utför begravningsverksamhet på följande platser:

I Övertorneå: Övertorneå kyrka, Övertorneå kyrkogård, Matarengi kapell, Haapakylä skogskyrkogård samt Övertorneå församlingsgård.

I Hietaniemi: Hietaniemi kyrka, Hietaniemi kyrkogård och Hietaniemi församlingshem.

I Svanstein: I Svansteins kyrka, Svansteins kyrkogård, Bönhuset i Svanstein, Svansteins kapell, Juoksengi kyrka och i Stiftelsen Pello församlingshem .

Våra begravningstider: tisdag till torsdag kl. 13.00, fredag kl. 11.00 och 14.00, samt lördagar kl. 11.00. Undantag kan göras då synnerliga skäl anförs. Kremationsbegravning måste bokas minst sju dagar i förväg. Jordbegravning måste bokas minst tio dagar i förväg.

Under lördagar och dag före helgdag, då färre vaktmästare är i tjänst, tillfrågas sorgehuset om medhjälp vid in- och utbärning av kista.

Stoftet efter en avliden skall kremeras eller gravsättas snarast möjligt och senast två månader efter dödsfallet (Begravningslagens 5 kap 10 §). I Övertorneå församling eftersträvar vi att alla bör få begravningstid inom 3-4 veckor efter dödsfallet.

Icke kyrkotillhöriga medlemmar

Begravningsgudstjänst i Svenska kyrkans ordning är till för Svenska kyrkans medlemmar. Undantag beviljas enbart av kyrkoherden. Undantag kan t.ex. beviljas för barn som avlidit i späda ålder och vars föräldrar tillhör Svenska kyrkan eller för medlem i annan luthersk eller anglikansk kyrka. Undantag beviljas normalt inte för den som utträtt ur Svenska kyrkan, även om dennes anhöriga önskar att den avlidne får begravning i kyrkans ordning. Om den avlidne utträtt ur Svenska kyrkan och de anhöriga likväl önskar en begravning enligt Svenska kyrkans ordning skall de anhöriga informeras om alternativa ceremonier eftersom ett utträde ur kyrkan bör respekteras. Om begravningsakt sker i annan ordning än Svenska kyrkans föreskrivna erbjuds Matarengi kapell och Svansteins kapell. Sådan begravningsakt kan även äga rum i annan lokal, som dödsboet själv ordnar. Akten förrättas inte av präst eller musiker i Svenska kyrkan ej heller av förtroendevald i ledande ställning i församlingen. Viktigt att påpeka i detta fall är att all expeditions- och vaktmästarpersonal skall handha alla begravningar oavsett tillhörighet på det sätt som föreskrivs i detta dokument. Begravningsombud utses av Länsstyrelsen som har till uppgift att ta tillvara de icke kyrkotillhörigas rättigheter.

Begravningsgudstjänstens olika moment

- 1 Klockringning.
- 2 Inledningsmusik / Orgelmusik
- 3 Extra sång/musik om så önskas.
- 4 Inledningsord.
- 5 Psalmsång.
- 6 Griftetal.
- 7 Bön.
- 8 Överlåtelse. Alla står upp för att visa vördnad och uppmärksamhet när den avlidne överlämnas till gravens vila i Guds barmhärtighet och frid .
- 9 Bibelläsning.
- 10 Psalm.
- 11 Begravningsbön och Herrens bön.

Avslutning när det är jordbegravning och avskedet sker på kyrkogården:

- 1 Välsignelsen.
- 2 Psalm.
- 3 Extra musik/sång om så önskas.
- 4 Avslutningsmusik eller psalm 297.
- 5 Alla reser på sig när det är dags att bära ut kistan. Kistan bärs ut under orgelmusik och förs under klockringning till gravplatsen. De församlade går med och anhöriga går närmast kistan.
- 6 Gravsättning. Kistan sänks i graven.
- 7 Avskedstagande äger rum vid graven. Deltagarna går fram till graven och lägger ner sina handbuketter.
- 8 Slutbön. Prästen ber en kort bön vid graven. Psalmsång om de närmaste så önskar.
- 9 Anhöriga lämnar graven och de andra deltagarna följer dem.

Avslutning när avskedet äger rum inne i kyrkan:

- 1 Psalm.
- 2 Extra sång och musik om så önskas.
- 3 Avskedstagande: Närmast anhöriga går fram först och följs sedan av övriga deltagare. Handbuketterna läggs på kistan eller bredvid. Blomsterhälsningar läses upp.
- 4 Slutbön. Prästen går fram till kistan och ber en kort bön.
- 5 Välsignelsen.
- 6 Avslutningsmusik eller psalm 297.
- 7 Klockringning. Deltagarna går ut efter att all musik är klar. Närmast anhöriga går först ut. Kistan lämnas kvar och transporteras till utrymme för kistförvaring fram till dess kistan körs till krematoriet eller gravsätts.

Om sorgehuset eventuellt önskar sång och musik utöver in- och utgångsmusiken, placeras denna enligt ordningen före första psalmen. Sorgehuset eller begravningsbyrån ansvarar för solist och ackompanjator till dessa. Extra sånginslag förutsätts ansluta väl till gudstjänstens innehåll och form. Vi tillämpar inte CD-musik i gudstjänsten.

Uppföljning

Uppföljningen av en begravning är viktig. Uppföljning kan även ske genom individuella kontakter. I samband med olika gudstjänster under allhelgonhelgen hedras de dödas minne. Då skickas personliga kallelser till de närmast anhöriga om tid och plats för minneshögtider.

Beställning av begravning

Administrativa rutiner vid församlingsexpedition:

Medarbetarna vid församlingsexpeditionen vid Övertorneå församling administrerar uppdrag rörande församlingens begravningsverksamhet. Församlingsexpeditionen är öppen kl: 09.00-12.00 måndag till fredag.

Församlingsexpeditionen tar emot anmälan om dödsfall och

- noterar uppgifter om den avlidne
- noterar dödsdatum
- noterar närmast anhörig, telefon- och adressuppgifter
- noterar vem som anmält dödsfallet, närmast anhörig
- noterar vilken begravningsbyrå som företräder dödsboet
- kontrollerar den avlidnes kyrkotillhörighet
- bokar begravningsgudstjänst tid och plats
- vid behov informerar begravningsbyrå om präst och musiker
- bokar minnesstund och lokal
- hämtar blankett för begravningsgudstjänst från kyrkobokföringen, KBOK 2003
- noterar på blanketten erforderliga uppgifter
- noterar om ny grav skall öppnas
- skickar kopia av begravningsblankett om bokning av präst, musiker och vaktmästare till kyrkoherden samt sparar ett ex i bevakningspärm
- skickar till sorgehuset, eller meddelar i samband med övrig bokning, inbjudan till tacksägelse
- när begravningsgudstjänsten är utförd signerar tjänstgörande präst begravningsblanketten i original samt behåller ett ex för eget bruk
- registrerar uppgifterna på begravningsblanketten i Ministerialboken, KBOK 2003
- arkiverar begravningsblanketten

Övriga administrativa åtgärder:

- 1 Beställning av gravsättning görs i samband med bokning av förrättning om det är jordbegravning.
- 2 Vid kremering görs beställning av urnedsättning vid ett senare tillfälle. Om urnan skall gravsättas på annan ort har anhörig rätt att i samband med detta hämta urnan för att själv transportera den till graven. Askan efter en avliden som kremerats skall gravsättas inom ett år från kremeringen. (Begravningslagens 5 kap, 11§)
- 3 Gravsättning av aska i minneslund utförs av kyrkogårdens personal utan närvaro av anhöriga under sommarperioden.
- 4 Utströende av aska ansöks hos Länsstyrelsen i det län där askan skall strös ut.

Församlingsexpeditionen kontrollerar att rätt grav hittats, att *INTYG Kremering eller gravsättning* anlänt från skattemyndigheten och att gravrättsinnehavaren gett sitt tillstånd till gravöppning om denne är annan person än den avlidne. *INTYG Kremering eller gravsättning* behålls på församlingsexpeditionen. Intyget kontrolleras och återsänds efter genomförd gravsättning och undertecknande till skattemyndigheten.

- 1 Uppgifterna lämnas till kyrkogårdspersonal: datum, tid, gravnummer, namn på den avlidne, antal kistor och urnor som sedan tidigare finns gravsatta i graven.
- 2 Gravsättning av kista/urna noteras i gravbok enligt den ordning som de sätts ner. (Om annan placering görs antecknas detta noggrant i gravboken)
- 3 Gravbevis, bevis om att ny gravrätt upplåtits, skickas till närmaste anhörig när gravsättning ägt rum.
- 4 När gravsättning sker i redan upplåten grav antecknas att gravrätten från och med tidpunkten för den nya gravsättningen förlängs med 15 år om villkoren i 9 § Begravningslagen är uppfyllda.
- 5 Har den avlidne varit antecknad som gravrättsinnehavare kontaktas dödsboet för uppgift om ny gravrättsinnehavare.
- 6 Om den avlidne inte är församlingsbo i Övertorneå församling men begravs här faktureras den avlidnes hemförsamling för de kostnader som Övertorneå församling har i samband med begravningen.

Kisthantering och gravsättning

Alla transporter från respektive vårdinrättning eller hem före den döde är lagd i kistan sker av begravningsbyrån. Efter kistläggning transporterar begravningsbyrån ut kistan till kylrum i Matarengi kapell eller Svansteins bårhus. Därefter fylls en journal som skall innehålla:

- 1 namn på den avlidne,
- 2 ankomstdatum för kistan,
- 3 namn på begravningsbyrå som utfört transporten.

Dessa uppgifter kontrolleras sedan av oss och även eventuella skador eller oklarheter rapporteras. När detta är avklarat ansvarar församlingen kostnadsfritt för alla transporter inom förvaltningsområdet och till en eventuell kremationsanläggning. Dessa transporter utförs med församlingens transportvagn. Anhöriga skall bestämma ifall stoftet skall kremeras eller gravsättas. Detta skall ske så att stoftet är kremerat eller gravsatt två månader efter dödsdag.

När berörd begravningsbyrå tagit kontakt med kyrkogårdsförvaltningen och fått klartecken, samt en tid för begravning, skickas ovan nämnda information, kompletterade med begravningsdatum, eventuell kremation, gravnummer, namn på eventuell befintlig sten, antal gravsatta i berörd grav och tidpunkt för detta, ifall anhöriga skall gravsätta eller följa med till graven vid gravsättning, om anhöriga skall bära in i lokalen själva samt om det finns intyg för kremation, till kyrkogårdsvaktmästaren. Denna information skickas minst tio dagar innan jordfästning.

Efter att denna information erhållits kontrolleras uppgifterna igen och rätt grav letas fram. Under vintertid transporterar snön bort och ett värmetråg läggs fram på gravplatsen. När det är dags för gravgrävning avlägsnas värmetråg, gravsten eller annat som kan innebära en säkerhetsrisk.

Marken kontrolleras för sättningar eller andra potentiella säkerhetsrisker där grävaren skall placeras.

När området är säkrat tas grävaren fram till platsen och kan påbörja grävningen av graven. På Övertorneå kyrkogård och Haapakylä skogskyrkogård lämnas inga jordmassor kvar vid graven utan jorden placeras direkt i skopan på en traktor som står intill grävaren. På Svansteins kyrkogård läggs jorden upp bredvid gravplatsen och täcks över med presenning. Vid tillfällen då markförhållandena tillåter transporteras jorden till därför avsedd plats i en s.k. jordficka. I Hietaniemi transporteras det första lasset med traktorsläp med jord bort till sandhög utanför kyrkogården. Övrig jord läggs upp bredvid den aktuella gravplatsen och täcks över med presenning.

Jorden transporteras sedan till speciell jordficka eller annan lämplig plats. När graven uppnått rätt djup och bredd sänks rasskyddet (en rektangulär aluminiumram med lyftöglor) ned med hjälp av traktor med monterad långarm och kedjor. Detta sker på ett sådant sätt att ingen individ behöver gå ned i graven. Rasskyddet placeras inuti graven innan graven uppnått rätt djup ifall marken är instabil och riskerar att rasa. Resten av grävningen sker inuti skyddet tills rätt djup är uppnått. Här förekommer vissa avvikelser på Hietaniemi kyrkogård på grund av annan maskinell utrustning.

När graven är grävd till önskade mått avlägsnas maskinerna och jobbet med att placera ut gravplanken tar vid. Dessa gravplank består av två grövre plank som läggs i huvud- och fotända samt fyra plank som läggs som en ram runt hela graven. I dessa armerade plank fästs sedan gravtyger som hänger ned i graven. Innan graven är färdig för gravsättning kontrolleras säkerheten runt om denna. Ifall det föreligger någon risk för ras läggs fler plank ut för att säkerhetsställa marken.

På jordfästningsdagen transporteras kistan till lokal för ceremoni av vår personal eller av anhöriga. Den anländer minst en timme före begravningsaktens början. Innan kistan lämnar oss fylls en journal i som anger vem som transporterar kistan och vart den skall. Ifall det finns önskemål från anhöriga om att själva bära in kistan till kyrkan instrueras de av oss innan. Om inbärningen skall ske av oss görs detta av vaktmästare. Vid tillfället är vaktmästare närvarande och är där i god tid så att det finns möjlighet att dekorera kistan.

När begravningsakten är slutförd möter vi upp med transportresurser och ifall det önskas från anhöriga även med bärare. Ifall anhörigas önskemål är att själva gravsätta kör vi i procession ut till gravplats och instruerar och hjälper till vid gravsättningen. Om anhöriga inte vill medverka vid gravsättningen sker det med fyra till sex vaktmästare som gravsätter och visar sin respekt genom att avlägsna huvudbonad samt stå tyst kvar vid graven och avsluta med att buga. Inte vid något av dessa tillfällen förekommer det några maskiner utan allt sker för hand med band som hjälpmedel.

Ifall önskemålet är kremation av kistan transporteras den efter begravningsakten antingen till kylrum i Matarengi kapell eller Svansteins bårhus. När kistan anländer dit fylls en journal i om vem som transporterat den, samt tidpunkt för mottagande bifogas. Intyg om att eventuella proteser är avlägsnade på sjukhus så att kremation är möjlig. När transport av avliden anländer till kremationsanläggningen fylls en journal i med dessa personuppgifter.

Återfyllnad av grav vid våra kyrkogårdar sker alltid samma dag som kistan sätts ned i graven. Undantag kan förekomma på lördagar. När sådan gravsättning sker på lördag återfylls graven på måndag morgon. Graven täcks då av ett metallock under tiden. Vid återfyllnadstillfället läggs

eventuella blommor åt sidan samt att gravplanken avlägsnas. Efter detta använder vi en traktor som fyller en skopa med sand och kör fram till graven. Sanden skottar vi sedan i för hand med spade. Efter detta använder vi en andra skopa med sand som försiktigt återfylls i graven till dess att vi täckt stoftet med cirka två decimeter sand. Först därefter återfyller vi med massorna som vi grävt upp. Rasskyddet tas alltid upp med hjälp av traktor. Vid gravåterfyllning skall minst en meter jord sättas över kistans högsta punkt.

På gravplatsen placerar vi blommorna och inom några dagar sätter vi i Svanstein upp ett tillfälligt vitt kors med namn och gravnummer ifall sten saknas. I Hietaniemi uppsätts vitt kors med namn efter anhörigas önskemål. Dessa seder är inte brukliga på Övertorneå- eller Haapakyläs kyrkogårdar. Sättningar i marken fylls igen på våren när marken torkat upp och blivit varm så att ny gräsmatta kan sås.

När det gäller transport av urnor som skall åter från krematoriet tas dessa med vid samma tillfälle som vi lämnar kistor för kremation eller med postverkets transporter. Transporterna sker från dörr till dörr. Urnorna som skall tillbaka från krematoriet tas fram så de är klara för hemtransport när vi anländer. När urnorna skall lämna krematoriet fylls det i vem som hämtade urnan, datum vid tillfället samt personuppgifterna på den som är kremerad. När urnan sedan anländer till Övertorneå låses urnan in tills det är dags för gravsättning.

Gravsättningen av urnor sker sommartid, med vissa undantag även på vintern. Askan som skall till minneslund gravsätter vaktmästare ned så snart det ges tillfälle. Detta sker utan anhörigas närvaro och aldrig på vintern. Anhöriga har ett år på sig efter kremeringen att bestämma vilken begravningsform som de vill använda sig av: minneslund, nedsättning av urna eller strö ut askan.

Själavård

Begravningens sammanhang sträcker sig från dödsbädden till avskedet på kyrkogården. Mycket av detta hör till själavården och det pastorala handlandet och präglas därför av en betydande frihet. Svenska kyrkans riter vill hjälpa de sörjande att förstå att den döde är död och gestalta kyrkans tro på Guds närhet och på de dödas uppståndelse och ett evigt liv.

Församlingens präster och diakoner ska när de är i tjänst stå till förfogande för själavård och andakter i samband med dödsfall. I samband med begravning och dödsfall bistår församlingen med själavårdande omsorg.

- Församlingen har beredskap för bön och sjukkommunion som en del av omsorgen vid livets slut. Präst eller diakon lämnar möjlighet till enskilda samtal.
- Präst eller diakon stöder sörjande i sorgprocessen. Präst ska genomföra sorgehussamtal senast fem dagar före begravningsgudstjänsten.
- Präst medverkar när så önskas och leder andakt i samband med visning av den avlidne.
- Präst medverkar efter kallelse i samlingar på den avlidnes arbetsplats eller motsvarande.
- Präst deltar efter inbjudan i minnesstunder.
- Församlingen erbjuder själavårdskontakt efter begravningen.

Att tänka på när barn närvarar vid begravning

Barn till anhöriga visas särskild omsorg vid dödsfall när sorgehusbesök genomförs. De närmast anhöriga där barnen förutsätts ingå skall beredas tillfälle till frågor och funderingar om det inträffade. Det är angeläget att barns tankar och känslor tas på fullt allvar men att det alltid är vårdnadshavaren som till slut avgör barnens medverkan bl.a. i begravningsgudstjänsten, minnesstunden eller vid samtal med prästen. Prästen skall visa på olika alternativ, påtala vikten av barns behov av att få delta i sorgen efter den avlidne. Vara öppen för eventuella önskemål av olika saker som uppkommer där barn önskar få ytterligare upplysningar om det inträffade.

Särskild omsorg och uppmärksamhet skall visas ungdomar som varken är barn eller vuxna utan oftast hamnar i ett mellanläge.

Vid begravning av dödfött barn eller barn som avlidit i späda ålder finns en ordning i kyrkohandboken för ”Begravning av dödfött barn eller barn som avlidit i späda ålder.”

Denna gudstjänst skall planeras och genomföras i nära kontakt med den drabbade familjen. Likaså skall aborterade fosters begravningar kännetecknas av omsorg och lyhördhet. Denna begravning skall inte vara offentlig utan hör till själavården.

Minnesstund

Minnesstunden efter begravningsgudstjänsten är en viktig samling. Den möjliggör en måltids-gemenskap och ger tillfälle till att minnas den döde och ta ett steg vidare i en ny livssituation. Vid planeringen av minnesstunden är det den dödes eller närmast anhörigas önskan som gäller.

I Övertorneå församling är det vanligt att minnesstunden hålls i Församlingsgården i Övertorneå, Församlingshemmet i Hietaniemi, Bönhuset i Svanstein, Juoksengi kapell eller Pello församlingshem. Anhöriga har möjlighet att få hjälp med kontakter av de som vanligen anordnar minnesstunder.

Transportansvar, bärning samt sänkning av kista

Transportansvar

När kistan med den avlidne har överlämnats till Övertorneå församling låses den in i kylrummet i Matarengi kapell eller Svansteins bårhus. Därefter svarar församlingen för samtliga förekommande transporter inom förvaltningsområdet. Det kan vara från förvaringslokal till kyrka eller lokal för avskedsceremoni, kyrkogård eller begravningsplats. Dessa transporter utförs av kyrkogårdens personal.

Övertorneå församling svarar även för transporter till krematoriet i Luleå. Om t.ex. den avlidne ska transporteras till en kyrka/lokal för avskedsceremoni hos annan huvudman med därpå följande återtransport för gravsättning ligger dock transportansvaret på dödsboet.

Alla transporter inom förvaltningsområdet är kostnadsfria och sker med transportvagn.

Begravningsgudstjänstens/-ceremonins avslut

Avskedstagandet av en avlidne präglas naturligtvis av de anhörigas önskemål men även av de lokala traditioner som förekommer. Det är inte ovanligt att begravningsgudstjänsten/ ceremonin avslutas i kyrkan/ceremonilokalen även vid jordbegravning, men vanligare är att de anhöriga följer och bär kistan till gravplatsen som ett led i sorgearbetet och som en hedersbetygelse gentemot den avlidne.

Transport och bärning av kista i samband med jordbegravning när begravningsgudstjänsten /-ceremonin avslutas vid graven på måndagar t.o.m. fredagar

Om sorgehuset saknar bärare skall fyra eller sex vaktmästare, om tyngden så kräver, bära kistan från kyrkan/ceremonilokalen till transportvagn för transport till kyrkogården och gravsättning av kistan. Vid alla dessa arbetsmoment är vaktmästare eller inhyrd personal iklädd kostym/dräkt.

Transport och bärning av kista i samband med jordbegravning när begravningsgudstjänsten/-ceremonin avslutas i kyrkan/ceremonilokalen på lördagar

Vaktmästare transporterar med tekniska hjälpmedel kistan från kyrkan/ceremonilokalen till transportvagn för transport till utrymme för kistförvaring fram till dess att gravsättning sker vardag nästkommande vecka. Då fordonstransport ej erfordras bäres kistan direkt till respektive kylrum.

Transport och bärning av kista i samband med kremation när begravningsgudstjänsten/-ceremonin avslutas i kyrkan/ceremonilokalen på måndagar t.o.m. lördagar.

Vaktmästare transporterar med tekniska hjälpmedel kistan från kyrkan/ceremonilokalen till transportvagn för transport till utrymme för kistförvaring fram till dess kistan transporterats till krematoriet.

Sänkning av kista

Sänkning av kista sker med ORAX kistsänkare i Övertorneå kyrkogård och i Svansteins kyrkogård. Sänkning av kista sker med sänkband i Haapakylä skogskyrkogård och i Hietaniemi kyrkogård. Kistan sänks sakta och värdigt av bärarlaget, där kistsänkare används sker detta med elektrisk motorkraft. Bärarlaget är instruerade att ta av sig huvudbonad och buga över stoftet när sänkningen av kistan är utförd vilket gäller vid samtliga typer av nedsänkningar. Sänkning av kista med sänkband eller med ORAX kistsänkare används också när församlingens personal genomför sänkning av kista. Samma rutiner tillämpas om anhöriga är med eller inte.

Sänkning av urna i urngrav

När anhöriga medverkar vid sänkning av urna erbjuds anhöriga att sänka urnan. Sänkningen sker för hand. Om anhöriga inte sänker urnan kan både vaktmästare eller präst delta i sänkningen.

Sänkning av urna i minneslund

Vaktmästare sänker urnan för hand.

Samverkan

Övertorneå församling samverkar med ett flertal institutioner och begravningsbyråer i frågor rörande begravningsverksamheten.

- För samverkan med begravningsbyråer ansvarar expeditiionspersonal, präst och kyrkogårdspersonal.
- För samverkan med skola ansvarar präst och diakon
- För samverkan med äldreboenden och vårdhem ansvarar präst och diakon
- Rutiner för kris- och katastrofhantering finns antagen handlingsplan tillsammans med samtliga församlingar i Kalix- Torne kontrakt.
- Samverkar med andra församlingar.

Uppföljning

Kontinuerlig uppföljning och uppdatering av denna handbok genomförs fortlöpande och senast vid revidering av övriga dokument och instruktioner årligen i slutet av april månads utgång.

För uppföljning och revidering ansvarar kyrkoherde tillsammans med övriga medarbetare.